

Et godt år for Norge

Taler

Einar Gerhardsen

Dato

1 januar 1957

Sted

NRK

Omstendigheter

Nyttårstale

1 Kjære lyttere,

Året 1956 gikk inn under håp om økt avspenning. Det var lenge preget av det en
5 kunne kalle oppmykningstendenser innen kommuniststatene. Men så kom det
brå omkastet med konflikten i Midtøsten og Sovjets nedkjemping av den
ungarske frihetsreisingen.

Tragiske begivenheter kastet et dystert skjær over de siste månedene av året.
10 Mange sitter med inntrykket av at utviklingen har gått den gale veien og at det
internasjonale perspektivet vi står foran ved årsskiftet er mørkt.

Vi har opplevet et tilbakeslag, men vi skal ikke glemme at det også har vært
lyspunkter. La meg nevne to.

15 FNs innsats som stoppet angrepet på Egypt og det ungarske folkets nasjonale
samhold og ukuelige frihetsvilje i striden mot overmakten.

Begge er vitnesbyrd om hva de moralske kreftene likevel betyr i en verden der
20 voldsmakt så altfor ofte får overtaket. Og en vesentlig ting til. Forløpet av
høstens sørgelige begivenheter viser likevel at noen ny storkrig er det ingen som
ønsker. La gå at stormaktenes holdning mer kan være bestemt av frykten for å
slippe de kjernefysiske våpen løs, enn av moralske hemninger. Er det likevel så at
de søker å unngå et væpnet oppgjør, skulle de også være interessert hurtig i å få
25 ryddet av veien de stridsspørsmål som ved sin eksistens betyr en fare for freden.
På dette grunnlag skulle en forsiktig optimisme være berettiget.

30 Når fjorårets form for avspenningspolitikk ikke viste bedre resultater, skyldes det vel at en lot de egentlige stridsspørsmålene ligge og nøyde seg med å glatte ut på overflaten. En gikk på den måten utenom de reelle hindringene for internasjonal forståelse. Tiden skulle nå være inne til å gå direkte løs på den. Skal man få ryddet dem av veien trengs det nøkterne og realistiske forslag som muliggjør konstruktive løsninger.

35

Propagandaforslag har vi hatt nok av. Den opplyste folkemeningen lar seg ikke bedra av dem. Den er klar over at begge parter har berettigede sikkerhetskrav, som det må tas rimelige hensyn til om en løsning skal kunne finnes.

40 Tysklands-problemet er et godt eksempel. Det må løses på en måte som begge parter kan godta, før de europeiske land kan få noen varig ordning av sin sikkerhet.

45 Er det da tegn som gir oss rett til å håpe på en ny utvikling i de internasjonale forholdene?

Menn med innsikt mener det. Indias statsminister uttalte nylig at begivenhetene i Egypt og Ungarn innledet en ny fase i den historiske utvikling. Nehru sa at tiden var inne til å vurdere de internasjonale problemene på en ny måte for å sikre verdensfreden. Han opplyste at både president Eisenhower og statsminister Eden hadde vært enige i at en ny periode var innledet, men hver hadde sin oppfatning av hva som ville komme til å prege den.

55 Det er ikke minst den indre utviklingen i en rekke av østblokkens land som har fått politikere og utenriksekspertene til å tro på mulighetene for nye konstruktive forslag til løsning av de store stridsspørsmålene.

I De forente stater har det i det siste vært en ganske omfattende pressedebatt om dette. Det har vært hevdet at Vesten best kan påvirke utviklingen i østblokkområdet positivt ved å legge fram konkrete, rimelige forslag for Sovjetsamveldet. Fra offisielt hold er det også gitt uttrykk for at De forente stater bør vise forsiktighet og tilbakeholdenhet når det gjelder den indre politiske utvikling som er i gang i en rekke av Sovjetsamveldets nabostater.

65 Den samme nøkterne realisme preger synet på forholdet til de underutviklede land. Skal det bli mulig å få i stand et konstruktivt samarbeid med disse landene,

må de vestlige maktene ta nødvendig hensyn til de sterke nasjonale bevegelsene i Asia og Afrika. De kan ikke overses og på lengre sikt heller ikke underkues. Ennå
70 finnes det i Europa innflytelsesrike kretser som er hemmet av tidligere tids syn på disse forhold, men noen støtte fra amerikansk side ville de neppe kunne gjøre regning med. Det skulle derfor være håp om at den konstruktive politikken vil bli den seirende i forholdet til Asias og Afrikas nasjoner.

75 Hovedproblemet i internasjonal politikk er og blir likevel nedrustningsproblemet.

Uten en internasjonal kontrollordning kan en omfattende nedrustning ikke gjennomføres. Det samme gjelder forbud mot kjernefysiske våpen som det
80 haster sånn med. De enkelte landenes sikkerhet er helt avhengig av hvorledes disse spørsmålene blir løst. For tiden er det derfor ikke noe grunnlag for endringer i vår forsvars- og utenrikspolitikk.

Når det gjelder de to hovedmaktenes syn på løsningen av
85 nedrustningsspørsmålet, er det i den senere tid tegn som kan tyde på en viss tilnærming. For så vidt skulle det være muligheter for mer positive drøftinger. Men vanskelighetene som må overvinnes er mange og store, og vi har ingen sikkerhet for at de vil bli løst i det året vi nå har gått inn i. Vi kan bare håpe at framskritt nå vil bli gjort.

90 FN ble styrket i året som gikk. Det gjelder også tanken om internasjonal kontroll. La oss ta det som et godt varsel at det ved dette årsskiftet står en FN-styrke på vakt om freden i et område hvor den er truet, og la oss være glad for at vårt land har kunnet yte et positivt bidrag.

95 Når vi tenker på de ulykker som har inntruffet ute i verden, har vi grunn til å være tilfredse over at de ikke har gitt alvorlige utslag i vårt land.

Det har vært nødvendig å begrense forbruket av olje og bensin, men ikke så
100 sterkt som i flere andre land. Og begrensningen har ikke ført til vansker av større omfang. På så å si alle andre områder har Norge gjennom egen produksjon og import sikret seg større og bedre forsyninger enn tidligere. Levestandarden er i dag høyere enn noen gang før.

105 For ett år siden var vi stillet overfor en rekke vanskelige problemer. Jordbruket

hadde opplevd en tørkesommer. Vannstanden i magasinene var lav og det var
svikt i kraftleveringene til industrien og den alminnelige elektrisitetsforsyning.
Utenriksøkonomien var fremdeles lite tilfredsstillende. Vi stod foran
110 omfattende pris- og lønnsoppgjør, som lett kunne føre til alvorlige konflikter.

Men det er gått forholdsvis bra.

Jordbruket har fått større avlinger enn noen gang før og skogsdriften viser
115 utmerkede resultater. Fiskeriene har oppnådd rekordfangst.
Elektrisitetsproduksjonen har fortsatt å øke. Industrien viser en betydelig
produksjonsstigning, og flåten har fortsatt å vokse i et hurtig tempo.

Særlig kan vi glede oss over at utenriksøkonomien er blitt vesentlig bedre, slik at
120 en rimelig balanse er oppnådd. Da den norske stat, rederiene og andre opptar
lån i utlandet, har det vært mulig å øke valutareservene med minst 800 millioner
kroner i løpet av de siste to år. Formålet med disse lånene, som blir reist på
forretningsmessig grunnlag, er å påskynde den økonomiske utbygging. Vår
nettogjeld til utlandet er beskjedent og reelt sett mindre enn for 20 år siden,
125 samtidig som vår økonomiske bæreevne er blitt langt større.

Den alminnelige økonomiske framgang har gjort det mulig og forsvarlig å øke
forbruket. Det har lyktes å holde et stabilt prisnivå gjennom de siste åtte
måneder, derved har vi unngått større forstyrrelser i inntektsfordelingen, selv
130 om enkelte slike forstyrrelser har forekommet og krever fortsatt
oppmerksomhet. Samtidig har vi kunnet gjennomføre omfattende investeringer
- både i næringslivet og i boliger, veier, skoler og sosiale tiltak. Formodentlig er
Norge fremdeles det land i Vest-Europa som holder det høyeste
investeringsnivå.

135 Når 1956 er blitt et godt år for Norge, skal vi være klar over at vi har hatt
konjunktorene med oss. Særlig har flåten tjent inn store beløp. Det må vel også
sies at vi har vært heldige på andre måter, selv om vi ikke har vært det i enhver
henseende. Men det er ingen grunn til å undervurdere Norges egen innsats. Det
140 finnes land blant annet i Vest-Europa, som ikke har vært i stand til å utnytte
konjunktorene.

De store investeringene som norske næringsliv tidligere har gjennomført, slår i
dag ut i produksjon, eksport og skipsfart. Effektiviteten i næringslivet steg i fjor

som i tidligere år, og dette er først og fremst resultat av norsk innsats. Når valutasituasjonen er blitt tilfredsstillende og prisene på ny er stabilisert, skyldes dette delvis at vi ikke har brukt mer til offentlige og private formål enn vi hadde ressurser til. Vi har vist et rimelig måtehold, og det er grunn til å takke alle som
150 har vært villige til å godta en slik linje.

Vi står nå foran et nytt arbeidsår.

Vi skal fortsette å bygge ut landet og legge grunnlag for ny framgang. Hver en av
155 oss ønsker fortest mulig å oppnå høyere levestandard. Det finnes nær sagt talløse krav om veier, skoler og større bevilgninger til mange andre formål. Slike ønsker og krav må imøtekommes i rimelig omfang, men det vil alltid være en grense for hvor mye vi kan gjøre på en gang.

160 I øyeblikket er konjunktursituasjonen lys, men av bitter erfaring vet vi hvor lett den kan skifte. Da gjelder det å stå rustet, blant annet trenger vi tilstrekkelige valutareserver. Derfor må vi øke dem når konjunktorene er gode, slik som nå. Vi må disponere ut fra langsiktige og ikke kortsiktige perspektiv.

165 Også i år er det en hovedoppgave å holde et stabilt prisnivå.

Forutsetninger for at vi skal klare denne oppgaven tilfredsstillende er blant annet at vi disponerer riktig. Vi skal ha bedring og framgang, men veksten i forbruket og bedringen i levestandarden ellers må komme i takt med økt
170 produksjon og effektivitet.

I fjor hadde vi en million tapte arbeidsdager på grunn av konflikter. Det svarer til én tapt arbeidsdag per lønnstaker, og sett på den bakgrunn kan vi mene at det ikke var så ille. Men det er det høyeste antall tapte arbeidsdager i årene etter
175 krigen, og konfliktene har påført både samfunnet og de som deltok i dem store tap.

Nå er retten til streik og lockout en rettighet som et demokratisk samfunn helst ikke bør frata sine borgere. I Norge burde vi imidlertid nå være kommet så langt
180 at konflikter i arbeidslivet og næringslivet skulle kunne løses uten arbeidsstans eller leveringsstans. Et kampmiddel som i den grad er et tveegget sverd, og som så ofte rammer også den uskyldige tredjepart, burde nå være avleggs. Nå skal det sies om dem som står i brodden for arbeidslivets organisasjoner at de ikke tar

185 kampen for kampens egen skyld. De prøver alltid å nå fram til løsninger
gjennom forhandlinger og meglinger. Uten denne innstillingen hos de
ansvarlige på begge sider ville nok konfliktenes antall og omfang vært langt
større. I to av våre naboland hadde de i fjor store og omfattende
arbeidskonflikter som førte til betydelige skadevirkninger. Det er slike erfaringer
190 som aktualiserer spørsmålet om å finne fram til andre former for løsninger av de
økonomiske oppgjørene som har låst seg fast.

Ser vi på året 1956 under ett, så må vi ha lov til å si at vi kom godt igjennom det.

195 Det er et resultat av god innsats og ansvarsbevisst holdning hos alle skapende og
bærende krefter i folket. Men om resultatene av innsatsen i året stort sett har
vært gode, er det enda mye ugjort og enda mye som vi er lite tilfreds med. En
sunn misnøye med det som ikke er gjort godt nok kan anspore til å gjøre det
bedre, mens sutring og urimelig klage bare virker som sand i hjulene.

200

Når vi i fjorårets siste måneder kom til å leve intenst med i et annet folks lidelse
og smerte, oppdaget vi at mange av våre egne bekymringer er små i forhold til
det som visse andre folk må igjennom. I slike situasjoner viser det norske folket
noen av sine beste egenskaper, nemlig følelsen av solidaritet med mennesker
205 som har det vondt. Solidaritetsfølelsen, brorskapsfølelsen, er en verdifull
menneskelig egenskap. Kan vi i større utstrekning bygge på den, vil vi makte
mer.

Vi er gått inn i et år med stortingsvalg. Det er en viktig begivenhet. Da skal det
210 norske folket avgjøre etter hvilke politiske hovedlinjer landet skal styres i de
kommende fire år. Det er ikke lenger noen stor avstand mellom de demokratiske
partiene i Norge. Vi er enige i mange vesentlige ting. Framfor alt er det grunn til
å legge vekt på at det er enighet om hovedlinjene i utenriks- og
forsvarspolitikken. Det er all grunn til å glede seg over det. Vi ville på alle måter
215 stått svakere om vi skulle hatt bitter politisk strid om disse viktige spørsmålene.

Det er heller ikke lenger noen grunnleggende uenighet om de sosialpolitiske og
kulturpolitiske spørsmålene.

220 Uenigheten melder seg derimot med full tyngde når det gjelder den økonomiske
politikken og næringspolitikken. Det er ingen ulykke at vi ser forskjellig på disse
spørsmålene. En kan vel heller si at det er nokså naturlig. Og det er et

225 demokratisk folks privilegium at det har rett til å hevde avvikende synsmåter og
rett til å slåss for dem. Vår strid, blant annet om den økonomiske politikken, vil
komme til å dominere arbeidet i Stortinget, når det igjen samles om en uke, og
den vil dominere valgkampen når den setter inn for alvor.

230 En valgkamp vil delvis arte seg som en meningsbrytning mellom politiske
motstandere og delvis som et opplysningsarbeid, der hvert enkelt parti, ut fra
sitt syn og sine forutsetninger, skal orientere velgerne om den politikk som er
ført og om den politikk man mener bør føres. En slik kamp bør være saklig og
objektiv. Da er den på alle måter mer verdifull. Vi bør også ha i tankene at vi skal
leve sammen som mennesker og partier etter et valg.

235

Når vi nå står ved inngangen til et nytt år, er det vårt håp at det nye året vil
bringe verden avspenning og fred, og at det vil bli et godt år for Norge.

240 Når jeg nytter denne anledningen til å sende Hans Majestet Kongen en
nyttårshilsen, med alle varme og gode ønsker, så vet jeg at jeg kan gjøre det på
vegne av hele det norske folk. Det er vårt inderligste ønske at Kongen snart må
bli frisk, så han igjen skal kunne ta aktiv del i folkets liv og arbeid.

245 Ved dette årsskiftet går tankene våre også til de norske FN-styrkene i Egypt. Vi
er stolte og glade over at de hittil har løst sin viktige oppgave på en måte som
tjener både dem selv og deres land til ære. Det er vårt ønske og vårt håp at det
fortsatt må gå dem godt.

250 Til slutt en varm takk til alle landsmenn for god innsats i de forløpne år, og de
beste ønsker for det nye året til alle nordmenn, hjemme og ute.

Kilde

www.regjeringen.no

255

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/et-godt-ar-for-norge>

260